

”Hej, nu ska vi leka”

EN LITEN HANDBOK FÖR SPRÅKBERIKAD VERKSAMHET

Ida Malmberg

SIUNTION KUNTA | (OPPAAN TOIMITTAJA)

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Fakta om språkberikad undervisning.....	3
Småbarnspedagogik.....	5
Förskoleundervisning.....	7
Årskurs 1–2.....	8
Materialbank.....	10
Lästips.....	17
Elektroniska länkar.....	17
Litteratur.....	18
Språkstigen för Sjundeå kommuns småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning.....	19
Källförteckning.....	20

Inledning

I Sjundeå kommun har man redan från 2019 arbetat med språkberikad verksamhet. Från och med 1.8.2020 har kommunen haft ett styrdokument som beskriver de centrala innehållen i språkberikad undervisning i Sjundeå. Den språkberikade verksamheten som erbjuds i Sjundeå är mindre omfattande undervisning på två språk.

Sjundeås tvåspråkiga och rika kulturarv ska vara en del av vardagen i fostrans och undervisnings enheter. I vardagen för småbarn tar man med svenska eller finska med som språkberikad undervisning och på det viset uppmuntrar man barnen att studera det andra inhemska språket. Svenska och finska språket som syns och hörs i vardagen är en rikedom och en resurs. Finsk- och svenskspråkiga enheter uppmuntras att samarbeta. Så småningom när studierna framskrider ökar barns och ungdomars språkresurser och med internationaliseringsfostran bekantar man sig även närmare med kulturer (Språkstigen för Sjundeå kommuns småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning fr.o.m. 01.08.2020).

Denna handbok har gjorts för att stödja både lärare inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning samt för lärare i den grundläggande undervisningen i Sjundeå. Detta för att de skulle på enkelt och naturligt sätt kunna arbeta med språkberikade metoder utan känna någon press på sig. Syftet med handboken är att hjälpa både de nya och gamla lärarna med sitt arbete. Med hjälp av denna handbok får man konkreta tips hur man arbetar med pedagogik på två språk. Med hjälp av bokens praktiska tips är det enkelt att planera en helhet till språkundervisningen och/eller bara använda vissa saker för att underlätta det dagliga arbetet.

Handboken kommer även fungera som ett idéhäfte för alla dem som är intresserade av att pröva på att arbeta med ett språkberikat arbetssätt.

Denna handbok har gjorts tillsammans de förskolelärarna och lärarna som jobbar med språkberikad undervisning i Sjundeå kommun.

FAKTA OM SPRÅKBERIKAD UNDERVISNING

I den tvåspråkiga undervisning som baserar sig på ett flexibelt mångfaldigt arrangemang är det tvåspråkiga tillvägagångssättet såväl ett verktyg i undervisningen som dess mål.

I sådan undervisning är målet att utveckla en dynamisk tvåspråkighet där språken används flexibelt som kommunikativa verktyg. CLIL-undervisning i Finland är ett exempel på flexibel, tvåspråkig undervisning: å ena sidan skiljer man inte främmande språk och elevernas modersmål åt som i språkbad, å andra sidan tillägnar man sig det främmande språket på språkbadvis parallellt med modersmålet, så att de båda blir inlärnings- och kommunikationsspråk (Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi 2016:14).

Det är viktigt att varje pedagog hittar sin egen naturliga stil i hur man använder svenska/finska i den vardagliga verksamheten med barnen. I början av språkberikad undervisning är det viktigt att man koncentrerar sig på att barnen börjar förstå det nya språket som används under vissa tillfällen under dagen. Därefter är målet att stegvis men mångsidigt stimulera först de kommunikativa färdigheterna i finska/svenska.

Man stödjer inlärarens förståelse och produktion av det nya språket och vägleder i inlärningsprocessen. Inläringen stöds till exempel genom att utveckla aktiviteter kring återkommande och förutsägbara rutiner, man bygger broar mellan gammal och ny kunskap och man sätter ord på aktiviteterna, dvs. talar om det man gör (Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi 2016:16).

I läroplanerna skrivs det följande om språkberikad undervisning:

Språkberikad småbarnspedagogik

Med språkberikad småbarnspedagogik avses här sådan småbarnspedagogik, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de språk som fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målet är att stödja språkutvecklingen, motivera barnen och möjliggöra ett mångsidigare språkval. Målet kan också vara att övergå till språkberikad undervisning eller annan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning på två språk eller till på annat sätt tidigarelagd språkundervisning (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022:36)

Språkberikad förskoleundervisning

Med språkberikad förskoleundervisning avses här förskoleundervisning, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språkberikad förskoleundervisning ger naturliga möjligheter att lyfta fram flerspråkighet och kulturell mångfald i förskolans vardag och verksamhetskultur. Målet är att barnen är både

språkinlärare och språkanvändare. Målet kan vara att övergå till språkberikad, eller annan grundläggande utbildning på två språk (Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014:26).

Språkberikad undervisning i grundskolan

Med språkberikad undervisning avses här undervisning, där mindre än 25 % av innehållet i läroämnena undervisas på ett annat språk än skolans undervisningsspråk. Andelen beräknas utifrån timantalet i de årskurser, där den språkberikade undervisningen genomförs. Den språkberikade undervisningen kan inledas redan i förskolan och pågå under hela, eller endast en del av, den grundläggande utbildningen.

Målen för undervisningen i olika läroämnen och inlärningsresultaten är de samma för språkberikad undervisning som för annan grundläggande utbildning när den grundläggande utbildningen avslutas. Den språkberikade undervisningen ska uppmuntra och aktivera eleverna att använda målspråket också utanför de egentliga lektionerna på språket. De språkliga målen ska ställas i relation till den språkberikade undervisningens omfattning (Läroplanen för den grundläggande undervisningen 2016:138–139).

Avsikten med språkberikad undervisningen är att i tidig ålder skapa en positiv attityd till ett nytt språk. Här i Sjundeå är språken i den språkberikade undervisningen finska, svenska samt engelska. Detta gäller främst barnen/eleverna från småbarnspedagogiken upp till åk 2. Utgångspunkten är att språkberikad verksamhet/lektioner är uppbygga på det sättet att där ges rikligt med möjligheter för barnen att naturligt ta till sig målspråket.

Tips för den som vill jobba med språkberikad undervisning

Det är viktigt att pedagogen/läraren själv funderar på helheten och målen i språkberikad undervisning. **Tips**, skriv upp dina egna språkliga principer och ha dem med i undervisningen som en röd tråd. Kom alltid ihåg att språket är både redskap och mål.

Målspråket blir bekant via aktiviteter, vardagsrutiner, sånger och lekar så planera sådana aktiviteter för barnen/eleverna som intresserar dem och skapar nyfikenheten till det nya språket.

Va noga med att inte översätta det du talar. Fundera på vilka saker pratar du på ett språk och vilka på det andra språket.

Dessutom underlättar bland annat följande metoder förståelsen för ett nytt språk: att tala tydligt, att betona de mest centrala huvudorden i talet, att ofta upprepa ord och innehåll och att utnyttja icke verbala kommunikationsmedel (miner, gester, bilder). De lärare som kommunicerar på två språk använder också kodväxling som stöd för förståelsen för ett nytt språk. Alla ovannämnda strategier möjliggör aktivt deltagande, särskilt då barnens språkkunskap är begränsad (Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi 2016:16).

I småbarnspedagogiken/förskoleundervisningen bör man även skicka information till vårdnadshavare ang. språkberikade aktiviteter/undervisning. Till exempel via månadsbrev/veckobrev/infobrev berätta vad man har gjort eller kommer att göra. Kom ihåg språkens likvärdighet samt regelbunden användning av båda språken (finska/svenska).

Enligt Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi (2016:45) borde pedagogen/läraren behärska följande:

Hen ska ha kompetens i två språk (finska/svenska) samt även allmän pedagogisk kompetens.

Motivation och en positiv inställning mot språkberikad verksamhet. Det är även viktigt att pedagogen/läraren har förmåga att reflektera över sitt eget språkbruk. Pedagogen ska hitta ett sätt att använda språket på som känns naturligt och man är bekväm med. Observera hur barnens språk utvecklas och anpassa sin verksamhet efter barnen. Viktigt är även att pedagogen/läraren ska ha något mera tid för planering i början och kunnandet att planera verksamheten språkligt.

SMÅBARNSPEDAGOGIK

Tips för planering av verksamheten

- Vad är aktuellt just nu bland barnen, vad är barnen intresserade av, vad leker barnen gärna, vad behöver barngruppen lära sig? Beakta barnens önskemål i verksamhetsplanering.
- Fundera på vilka språkliga mål verksamheten/temat/aktivitet har (viktigt för pedagogen själv).
- Beakta innehållsmässiga målen från läroplanen.
- Ta med sånger, musikaktiviteter som stödjer temat samt centrala mål från läroplanen.
- Planera lekar, aktivitet och rörelseuppfostran som stödjer temat och de språkliga- och innehållsmässiga målen från läroplanen.
- Välj barnböcker som stödjer både språket och innehållet i den pedagogiska verksamheten.
- Fundera på; När är det bra att jobba med helgrupp/smågrupp/parvis/individuellt
- Synliggör verksamhet, tema och språkinläring för bägge barnen/eleverna och för vårdnadsvare.
- Kom ihåg att utvärdera temats innehåll och språkinläring tillsammans med barnen och personal. På det sättet får du reda på vilka saker barnen gillar och vilka inte.

Den pedagogiska verksamheten med barnen

- Låt barnen få uppleva trevliga händelser på svenska/finska.
- Använd gärna bekanta sånger som barnen känner igen från tidigare, som till exempel *Imse vimse spindel*, *Björnen sover*, *blicka lilla stjärna*.
- Använd gester, miner, kroppsspråk samt varierande tonläge för att förtydliga det vad du säger.
- Använd sagor som finns på båda språken (svenska och finska). Man kan t.ex. skicka en lista över dessa böcker till vårdnadshavare så de har möjligheten att läsa samma böcker hemma.
- Använd bildstöd i den pedagogiska verksamheten och i vardagliga situationer som görs på målspråket. På det sättet har barnen lättare att förstå vad pedagogen säger och man undviker också att översätta. **En tips!** Visa inte bilden genast, säg först ordet på målspråket och först efter det visa bilden. På det viset kopplar barnet direkt det nya ordet med bilden som du visat.
- Viktigt att notera att du är barnets språkmodell för målspråket!
- Kom ihåg att prata om/beskriva det du gör, barnet/barnen gör eller ni gör tillsammans då hör barnen nya ord kontinuerligt och deras passiva ordförråd blir hela tiden större.
- Prata väldigt enkelt i början. Till exempel JA, du får gå/ NEJ, du får inte gå.
- Ställ enkla frågor i början att barnen har möjligheten att svara Ja/Nej. Då har barnet möjligheten att visa att hen har förstådd frågan.
- **OBS!** Tvinga inte barn att använda det nya språket (varje barn får delta just så mycket/lite hen vill, kan eller vågar. Det kan vara riktigt spännande för vissa barn)
- Det som är extra viktigt är att utgå från barnens förkunskaper. Det är betydelsefullt att bygga broar mellan den gamla och den nya kunskapen. T.ex. från basfärger till mer nyanserad färgskala.
- Kom ihåg att alltid förbereda barnen till det som ska göras under språkberikade aktiviteterna.
- Försök att locka barnen att använda svenska/finska under vardagen. Hitta på någon metod/grej som passar just för din grupp. Till exempel att samla kastanjer i en burk och då man fått X antal kastanjer kan man göra något extra roligt tillsammans.
- Ge mycket positiv feedback!
- Betydelsen av rutiner och upprepningar under de språkberikade aktiviteterna är viktigt i början. Detta hjälper till att barnen känner sig trygga fast man skulle prata ett främmande språk.
- Barnen måste få möjlighet att få pröva fraser om och om igen för att så småningom kunna använda målspråket automatiskt t.ex. fråga om hjälp eller hälsa på målspråket alltså repetition är mycket viktigt. Om barnen vill leka samma lek eller spela samma spel flera gånger gå med på det! Detta är centralt ur språkinläringens synvinkel.
- Det är viktigt att tänka på vilka språkliga mål barnen ska nå. Vad behöver barnen lära sig språkligt, genast i början för att kunna fungera i gruppen och delta i verksamheten? Några exempel på sådana ord:

På svenska: **Hej, titta, kom hit, sitt ner, det är din tur, vänta lite, var så god och tack**

På finska: *Hei, katso, tule tänne, istu alas, sinun vuorosi, odota vähän, ole hyvä ja kiitos*

- Gör målspråket stegvis svårare. På det sättet har barnen möjligt att succesivt utveckla sin förståelse i målspråket.

FÖRSKOLEUNDERVISNING

Målet är att väcka barnets nyfikenhet och vilja att lära sig nya saker. Inom förskoleundervisningen skapas en grund för barnets mångsidiga kompetens. Målen för mångsidig kompetens löper som en röd tråd genom planen för småbarnspedagogik till läroplanerna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Syftet med språkberikad undervisningen i förskolan är att svenskan/finskan blir alltmer ett medel för kommunikation, exempelvis kan man ge instruktioner på svenska/finska i situationer där man kan åskådliggöra med annat stödmaterial och uppmuntra barnen att svara på svenska/finska.

I förskoleundervisningen förekommer liknande teman som i småbarnspedagogiken och därmed har barnen grunden för dessa. I förskolan utvecklar barnens svenska/finska utgående från förkunskaperna. Exempelvis kan man utöva grundtalen också träna ordningstal i aktiviteter som köbildning och datum (den första/ensimmäinen) och för färger ta med färgnyanser (ljusrosa/vaaleanpunainen, mörkgrön/tummanvihreä osv.)

Ett annat sätt att utveckla barnens svenska/finska är att kombinera fraser som hör till olika områden, exempelvis färger med former, veckodagar med ordningstalen. Man kan också använda bekanta fraser i nya sammanhang, exempelvis instruktionsfraser (sitt/istu, hoppa/hypi, spring/juokse osv.) i gymnastiken.

Ett exempel från språkberikad undervisning på finska i förskolan:

I Sjundeå kommun har man till exempel gjort så att barnen får varje dag ta del av aktiviteter på finska under ca 20 minuter. Notera att dessa 20 minuter inte behöver vara en sammanhängande helhet utan stunderna kan med fördel spridas ut under dagen. Barnen får därutöver en lektion i finska per vecka. Det allra viktigaste är att de pedagogerna/den pedagogen som håller på med språkberikad undervisning har tid att planera verksamheten. Det är mycket viktigt att det finns en plan hur man arbetar med språkberikad verksamhet. Att ha en ordentlig plan ang. språkberikad undervisning hjälper barnen att kunna ta till sig det nya språket. Finskan används vid matsituationer,

i lekstunder, på gymnastiken och i olika aktiviteter som utvecklar barnets motorik och välbefinnande.

SPRÅKLIGA MÅL i förskolan

Målet i förskoleundervisningen är:

- att väcka intresse för och positiv inställning till svenskan/finskan
- att utveckla en allmän språkmedvetenhet som passar för åldern
- att utveckla ett passivt ordförråd för ord och korta fraser
- att förstå och att kommunicera med enkla ord och fraser i vardagen

ÅK 1-2

- I början av språkberikad undervisning: Bekanta dig med elever och ta reda på deras förkunskaper i språket
- Börja med lätta övningar som siffror, färger och olika hälsningar
- Det är bra att ha olika lekar/spel i början t.ex. sådana som elever redan kan spela så de förstår instruktionerna lättare på målspråket
- Sjung, ha rörelselekar och spela musik på svenska
- Planera en modell som passar för dig gällande språkberikad undervisning samt skriv upp de målen som eleverna bör lära sig under läsåret.
- Försök att inkludera elevernas intressen på något sätt i de språkliga målen som planerats
- Fundera på roliga läxor som väcker intresse för svenskan
- Fundera över ditt eget språkbruk. Hur använder du målspråket? Är ditt språk för lätt eller för svårt osv.
- Det är viktigt att man använder olika nyanser och många synonymer i det talade språket.
- Ha varierande bildmaterial, skriv upp ord och meningar på tavlan/Whiteboarden så att barnen både ser och hör de nya orden/fraserna som framkommer under lektionen.
- Du kan även samarbeta med andra lärarna och ha några motsvarande teman i språkberikad undervisningen som eleverna kan arbeta med.

Allmänna principer och tips för språkberikad verksamhet

- Glöm inte glädjen och lekfullheten under aktiviteterna!
- Det är viktigt att komma ihåg att man ska göra saker på ett språk, inte undervisa språket.
- Hitta på ett roligt sätt som väcker barnens/elevernas intresse till det som har planerats att göra.
- Ha konkret material till de olika planerade aktiviteterna t.ex. olika leksaker såsom bollar, ärtpåsar, tärningar eller annan rekvisita som passar till temat/uppgiften.
- Kom ihåg att använda mångsidiga övningar som inkluderar även olika kroppsdelar och hela kroppen.
- Variation i aktiviteterna är viktigt även fast teman/innehållet skulle vara den samma: till exempel tema "siffror": lek en lek som handlar om siffror, pyssla någonting med siffror, sjung samt spela spel som handlar om siffror.
- Skapa fasta rutiner: Börja alltid språkberikade aktiviteter på samma sätt t.ex. med någon sång. Det är även viktigt att ha bestämda rutiner för pedagogers språkbruk (t.ex. använd snarlika fraser då instruktioner ges), då är det lättare för barnen att förstå vad menas.
- Använd mycket målspråk under språkberikade aktiviteterna.
- Kom ihåg att: Prata tydligt och upprepa ord (både nya och gamla) ofta.
- Använd mycket miner och gester då du pratar.
- Ge barnen både möjlighet och tid att förstå målspråket (försök locka fram barns intresse till det nya språket).
- Fundera på roliga avslutningar t.ex. efter ett specifikt tema.

Materialbank

ORDLISTOR FÖR DAGLIGA RUTINER

Följande exempel på ord och fraser på finska och svenska fungerar bra både i småbarnspedagogiken och i förskoleundervisningen. Vi har samlat ganska vanliga ord och fraser som används ofta under vardagen. De här ordlistorna kan hjälpa en pedagog/lärare sin i planering av språkberikad verksamhet. Ta gärna mall av dessa listor då språkberikad verksamhet planeras för första gången eller om du vill ha stöd för ditt eget arbete med två språkigpedagogik.

Morgonrutiner: Hälsa på varandra

<i>Hyvää huomenta!</i>	<i>God morgon!</i>
<i>Hauska nähdä sinua!</i>	<i>trevligt att se dig!</i>
<i>Oletpas pirteän/iloisen näköinen tänään!</i>	<i>Vad du ser pigg/glad ut idag!</i>
<i>Onko kaikki hyvin?</i>	<i>Är allting bra?</i>
<i>Mitä sinulle kuuluu?</i>	<i>Hur mår du?</i>

Lunch: Matramsa och dagens lunchrätt på svenska/finska

Monta/Många, paljon/mycket, lautanen/en tallrik, lasi/ett glas, mitä sinulle kuuluu? /hur mår du?, haarukka/en gaffel, veitsi/en kniv, lusikka/en sked, voi/smör, leipä/bröd, maito/mjölk, vettä/vatten, lautasliina/en servett, tarjotin/en bricka, pese kädet/tvätta händer, oletko pessyt kädet /har du tvättat händerna?, nyt menemme syömään/nu ska vi gå och äta!, seiso jonossa/stå i kö!, sinä olet ensimmäinen/viimeinen jonossa/du är den första/ den sista i kön, hyvää ruokahalua!/smaklig måltid!, otatko lisää/vill du ha mera?, saisinko lisää/kan jag få mera?, haluatko lisää/ vill du ha mer? kiitos/tack!, ole hyvä/var så god!, kiitos ruoasta/ tack för maten

Klädsituationen: Benämna klädesplagg på finska/svenska

Saappaat/stövlar, haalari/en overall, pipo/en mössa, lenkkarit/kengät/gympadojor/skor, hanskat/lapaset/handskar/vantar, kuravaatteet/rengkläder, ulkohousut/utebyxor, takki/jacka, kauluri/en halsduk, kädet/händer, sormet/fingrar, pää/huvud, jalat/fötter, riisu/klä av, pue/klä på, vetoketju/dragskedja/blixtlås, napit/knappar, ulkona/ute, sisällä/inne, tarvitsetko

apua/behöver du hjälp?, mitä sinä tarvitset/vad behöver du?, tänään tarvitsemme kuravaatteet/lämpimät vaatteet/ idag behöver vi regnkläder/varma kläder,

ulkona sataa vettä/lunta/ det regnar ute/ det snöar ute, tänään on lämmin/kylmä/ det varmt/kallt idag, oletko käynyt vessassa/har du varit på toaletten?, missä kengät ovat/var är skorna?, nyt saatte mennä/ nu får ni gå

Utevistelse: Prata svenska/finska på utestunden

Kivi/en sten, puu/ett träd, hyppynaru/ett hopprep, sää/ett väder, metsä/en skog, nopea/hidas vauhti/snabb/långsam fart, siivoa/städa, liikenne/ trafiken, kirkko/ en kyrka, kirjasto/ ett bibliotek, liukumäki/ en rutschkana, hippa/ kull, auto/ en bil, polkupyörä/ en cykel, sanko/ en hink, lapio/ en spade, hiekka/ sand, kävellä/ gå, juosta/springa, hiipiä/smyga, hyppiä/hoppa, koulupiha/skolgården, pulkka/ en pulka, liukuri/ en stjärtlapp, nyt mennään ulos/sisään/ Nu går vi ut/in!, nyt mennään metsään/nu ska vi gå till skogen!, mitä/miten tehdään/vad ska vi göra/hur ska vi göra?, haluatko olla keinussa/vill du vara i gungan? haluatko kiipeillä puissa/vill du klättra i trädet?, nyt pelaamme jalkapalloa/nu ska vi spela fotboll!, nyt leikitään/nu ska vi leka!, nyt leikimme piilosta/nu leker vi kurragömma!, tulkaa tänne kaikki/kom hit allihop!

Samling: Använd återkommande begrepp

Viikonpäivät/veckodagar, ensimmäinen/den första, toinen/den andra, kolmas/den tredje, viikko/ en vecka, kuukausi/en månad, vuosi/ ett år, vuodenaika/årstid, sää/väder, kello/en klocka, aika/tid, loru/en ramsa, laulu/en sång, värit/färger, syntymäpäivä/synttärit/födelsedag/födis, kuusi/seitsemän vuotta vanha/sex sju år gammal, päivän ohjelma/dagens program, aamupiiri/morgonsamling, voimistelu/liikunta/gymnastik/idrott, veistosali/träslöjdsal, satu/en saga, askartelu/pyssel, matematiikka/matematik, tietokone/en dator, mitä me tänään teemme/vad ska vi göra idag?, lauletaan yhdessä/vi sjunger tillsammans!, mikä päivä tänään on/huomenna on/eilen oli/vad är det för dag idag/imorgon/vad var det för dag igår?, millainen sää on tänään/vad är det för väder idag?, paistaako aurinko tänään/skiner solen idag?, sataako vettä/regnar det?, sataako lunta/snöar det? Istu omalle paikalle/kan du sätta dig på din egen plats, kuka puuttuu/vem fattas?, montako lasta on täällä tänään/hur många barn finns det idag?, odota vuoroasi/vänta på din tur, nouskaa ylös/kan ni stiga upp

Arbetsrutiner: Diskutera under pågående verksamhet

Kynä/en penna, kumi/ ett suddgummi, värikynät/färgpennor, tussit/tuschpennor, sivellin/pensel, kirja/en bok, paperi/ett papper, sakset/ en sax, liima/en lim, viivotin/ett linjal, lanka/en tråd, neula/en nål, vasara/en hammare, ruuvi/en skruv, saha/en såg, lauta/en plank, pora/en borr, askartelu/pyssel, hakisitko penaalini?/kan du hämta penalen?, sahaa varovasti/såga försiktigt!, istu tuolilla/sitt på stolen!, piirrä kuva/rita en bild, kirjoita nimesi/skriv ditt namn, minkä värinen lanka/vad är det för färg på tråden?, missä kynä on/var är pennan?, voinko/voitko auttaa/kan du/ni hjälpa?, tee tehtävä pareittain/ uppgiften görs parvis!, oletko valmis/är du färdig?, kun olet valmis, saat siivota/när du är färdig kan du städa undan

Gymnastik och hälsa: Ge uppmaningar på svenska/finska

Hiihtää/åka skidor, luistella/ åka skridskor/skrinna, sukset/skidor, sauvat/skidstavar, luistimet/skridskor, pallo/en boll, kaatua/ramla, tanssia/dansa, liikkua/röra på sig, kiivetä/kiipeä/klättra, ryömiä/krypa, tasapaino/blanss, laulaa/sjunga, juosta/springa, istua/sitta, seisoa/stå, hypätä/hoppa, terve/frisk, kipeä/sjuk, voimistelusalit/gympasal, pukuhuone/omklämningsrum, jumppavaatteet/gympakläder, nyt juoksemme/nu springer vi!, nyt tanssimme/nu dansar vi!, paljonko kello on herra Susi/hur mycket är klockan farbror varg?, älä koske maata/inte nudda golvet!, ota kiinni/ta fast mig/fånga mig!, seiso seinän vierellä/stå brevid väggen!, laita käsi/jalka/peppu/pää/selkä/maha...seinälle/lattialle/sätt handen/foten/rumpan/huvud/ryggen... mot väggen/på golvet, kosketa kädellä/jalalla/pepulla/päällä/selällä/mahalla lattiaa/rör med handen/foten/rumpan/huvudet/ryggen/magen på golvet, pidetään hauskaa/nu ska vi roligt!

Fri lek: Spela och lek med barnen på svenska/finska

Palapeli/pussel, peli/ett spel, autoleikki/billeken, lego/lego, puupalat/trädsklossar, nukke/en docka, leikkinurkka/lekhörnet, nukkekoti/ett dockhus, askarella/pyssla, piirtää/rita, helmet/pärlor, eläimet/djur, yhdessä/tillsammans, yksin/ensam, vapaa leikki/fri lek, nyt leikitään/nu leker vi!, nyt rauhallisemmin/ta det lugnt!, laita kaikki lelut paikoilleen/sätt alla leksakerna på plats!, mitä haluaisit tehdä/vad skulle du vilja göra?, pelaammeko/ska vi spela?, sinun vuorosi/minun vuoroni/din/min tur, kenen kanssa haluat leikkiä/med vem skulle du vilja leka?

Avslutning på dagen: Avsluta dagen på svenska/finska

Lähteä kotiin/*dags att gå hem, hakea/hämta, titta/katso, kauanko/hur länge, alkaa/börjar, kiitos tästä päivästä/tack för idag!, tavataan huomenna/vi ses imorgon!, nähdään/vi ses!, tänään meillä on ollut hyvä päivä/idag har vi haft en bra dag!, kuka hakee sinut/vem är det som hämtar dig?, nyt äiti/isä tulee/nu kommer mamma/pappa!, nyt menemme bussiin/autoon/nu kliver vi in i bussen/bilen!, muistitko ottaa laukkusi/ kom du ihåg att ta din väska?, hyvää viikonloppua/Trevlig veckoslut!, kiitos samoin/tack detsamma!*

Nedan finns tips på olika metoder du kan använda dig av för att variera och inspirera i den dagliga verksamheten:

- Ha en handdocka som pratar svenska/finska.
- Olika språklekar med Myggsmällare, till exempel till vilken tema som helst kan man ha en lek som går ut på att hitta rätt bild och slå bilden med myggsmällaren.
- Olika språkaktiviteter med stora tärningar: Kasta tärningen och diskutera om saker som finns på tärningen. Med denna övning tränar man på den passiva och aktiva ordförråden. Läraren ber barnen att säga vad tärningen visar. T.ex. siffror, färger, djur eller frukt. Helt beroende på vilken tema/aktivitet man jobbar med.
- Skapa regelbundna finskspråkiga/svenskspråkiga kontakter (Till exempel finska/svenska förskolans barn och en gemensam lek/aktivitetsträff)
- Samarbete med hemmet. Ge barnet uppgifter som kan utföras hemma, t.ex. jobba med digitalt material, spela spel, läsa sagor eller delta i vardagliga sysslor på finska/svenska.

Matematiktips:

Barnen håller på med matematiken utan att de är medvetna om det. Pedagogens uppgift är att synliggöra att matematik finns överallt i vardagen och omgivningen. Det är viktigt att läraren tänker på det språkliga innehållet och väljer ut ord och begrepp som barnen behöver. Redan från början är det bra att använda rätta begrepp t.ex. addition, subtraktion osv.

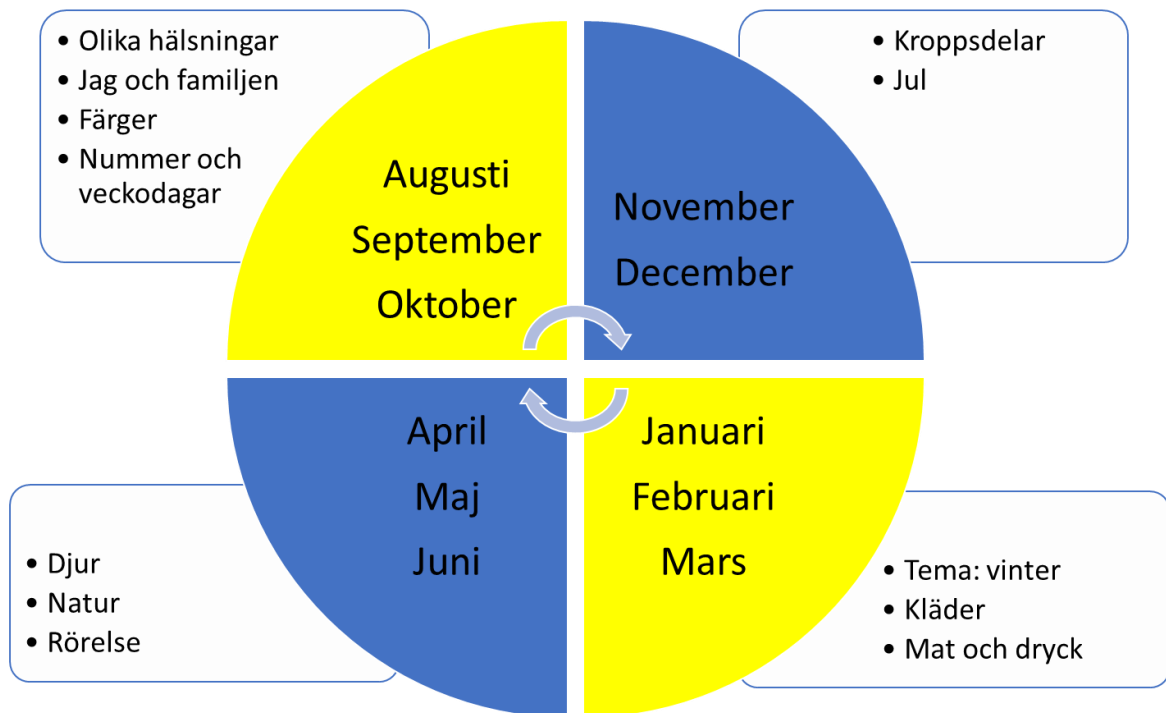
Böcker till matematiktema

- Matematik för alla av Minna Salminen. (2013)
- Lekfull matematik i förskolan av Anna Kärre. (2013)
- Förskoleserien lyft fram matematiken av Annette de Ron & Anna Kärre. (2016.)

Rutan och Randan: Sortera, Rutan och Randan: Mönster, Rutan och Randan: Mängd, Rutan och Randan: Läge, Rutan och Randan: Mäta.

- Matematik-gänget. Minus tjuvar i parken
- Matematik-gänget. Plus samlar frukter och bär.

Ett exempel på årsplaneringen för språkberikad undervisning i småbarnspedagogik

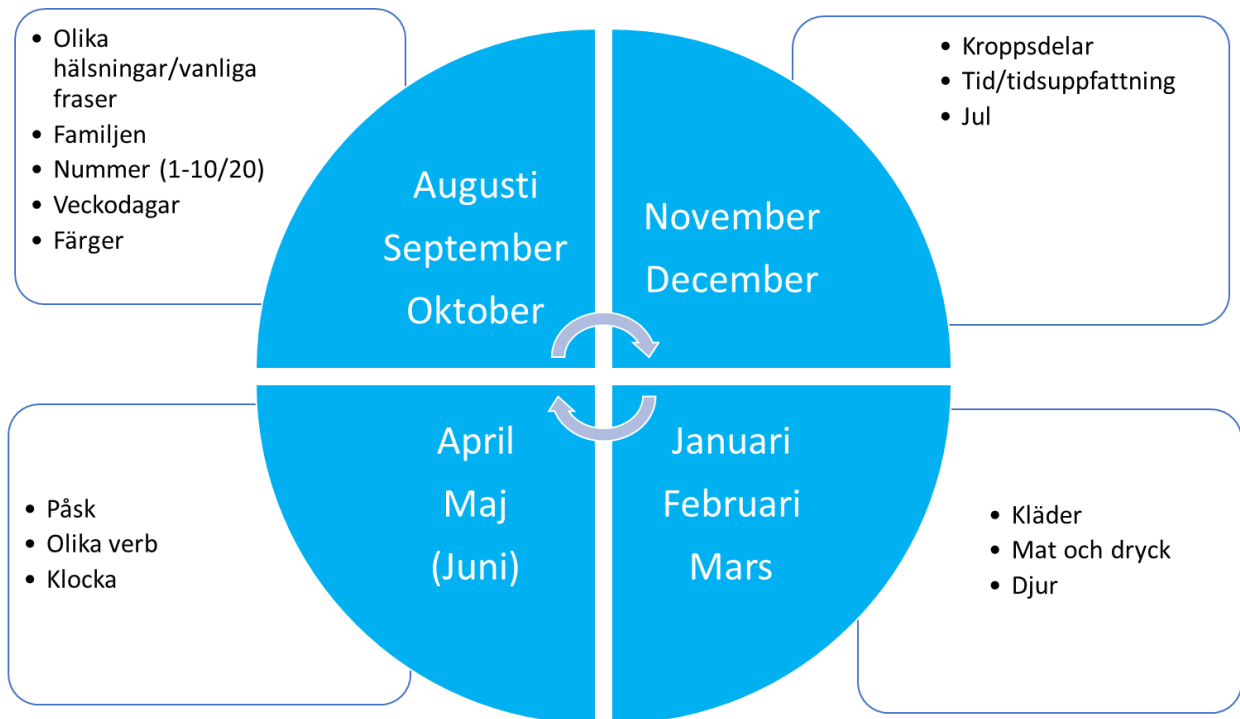
Tema som pågår under hela läsåret

Årstiderna: vår, sommar, höst och vinter

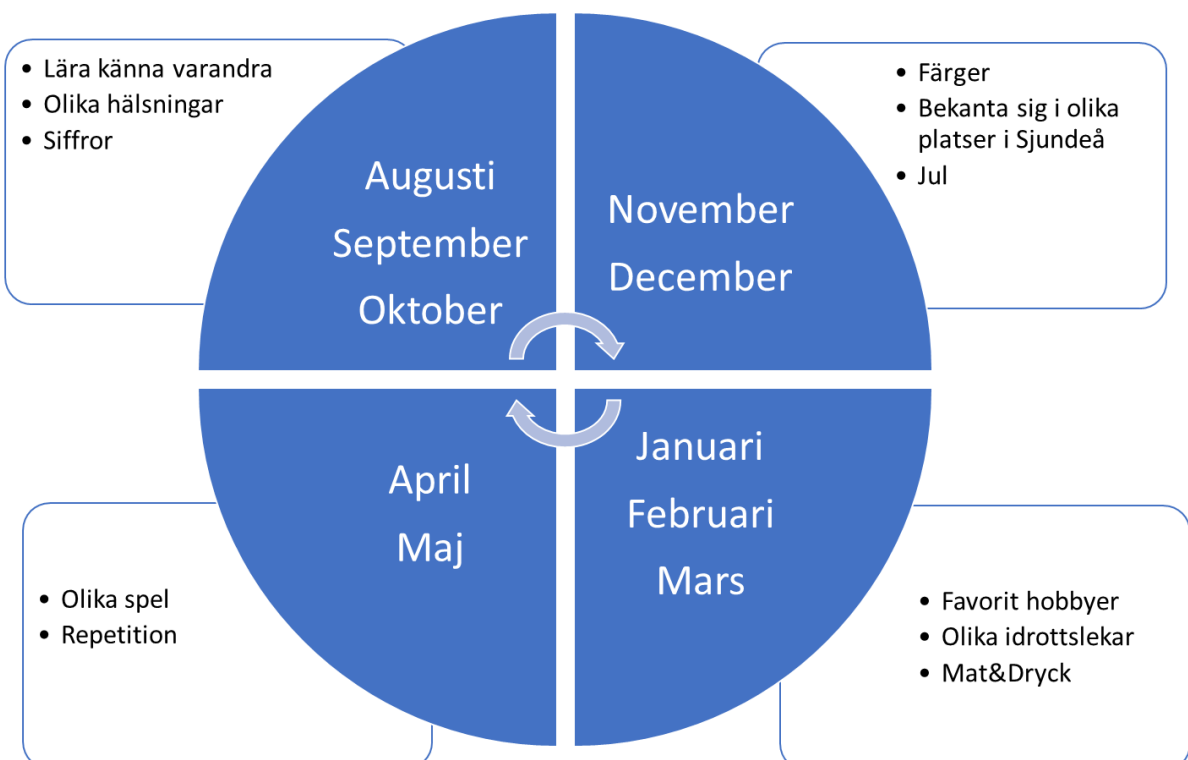
Ha olika sagor, sånger och sånglekar för att bygga upp ordförrådet hos barnen

Ett exempel på årsplaneringen för språkberikad undervisning i förskoleundervisningen

Ett exempel på årsplaneringen för språkberikad undervisning i åk 1–2

LÄSTIPS

DIGITALT MATERIAL

[SPRÅKBERIKAD | UNDERVISNING \(svenskanu.fi\)](#)

[Språklekar » LEKDATABASEN \(folkhalsan.fi\)](#)

[Lek med språket - Folkhälsan \(folkhalsan.fi\)](#)

[Mikä ihmeen kielisuihkutus? \(peda.net\)](#)

[Kielitietoinen varhaiskasvatus - Sukella kieleen ja kulttuuriin \(dived.fi\)](#)

[Kielisuihku :: kielenopetusypajalla \(webnode.fi\)](#)

[Kaksikielinen opetus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Material för daghem och skola - Folkhälsan \(folkhalsan.fi\)](#)

[Esiopetusta kielirikastuttamassa — Suomi \(kieliverkosto.fi\)](#)

[Kielisuihkutus - kielimaistiaisia lapsille suomalaisen kielivarannon monipuolistamiseksi \(jyu.fi\)](#)

[Barnprogram | Pedagogiska serier för barn | UR Play](#)

[Interaktion – tala, samtala och föra dialog - Skolverket](#)

[Väitöskirjapohja \(jyu.fi\)](#)

[alkuopetuksen-englannin-opettajan-opas.pdf \(peda.net\)](#)

[Kielten kärkihanke ja kielenopetuksen kehittäminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[2020Vinkkivihko.pdf \(peda.net\)](#)

[Liikuntaleikit \(peda.net\)](#) alternativ 1.

[Liikuntaleikit \(peda.net\)](#) alternativ 2.

Tips för användbara digitala app:ar till surfplattan

- Moka Mera Lingua
- Mollan abc
- Mattekungen
- ABC raketten
- Buu klubben
- Lasten areena
- Spel ett/ Ekapeli

LITTERATUR

- Andéasson & Sandell Ring. (2021). Interaktion – Tala, samtala och föra dialog. Skolverket.
- Baker, Colin (2011). Foundations of bilingual education and bilingualism. 5:e tryckningen. Bristol: Multilingual Matters.
- Björklund Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (2007) (red.) Kielikylypykirja – Språkbadsboken. Vaasan yliopisto: Levón-instituutti
- Bäckström Linda & Horstmark Inga, (2008). En rolig samling. Sanoma utbildning. Stockholm.
- Centerheim-Jogeroth, M. (1997). Vägen till språket. Liber AB. Stockholm.
- Laurén Christer. (1994). Kahden kielen kautta monikielisyteen. Vaasan yliopisto.
- Lundberg I. & Sterner G. (2018). Före Bornholmsmodellen - språklekar i förskolan. Natur och Kultur. Stockholm.
- Lundberg I. (2007). Bornholmsmodellen – Vägen till läsning – Språklekar i förskoleklass. Natur och kultur. Stockholm.
- Mickos A. & Carlson I. (2003). Språkplantan. Lekar som stimulerar tal-och språkutvecklingen hos barn. (Det finns även lärarhandledning till denna bok). Folkhälsan.
- Mickos A. & Metsämäki J. (2005). Språkfrön: temalek och sagolek. Folkhälsan.
- Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. (red.) (2016). På finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino JYX - På finska och svenska : tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola (jyu.fi)
- Palojärvi, A., Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.). 2016. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa (jyu.fi)
- Rydja C. (2012). Språklust genom sagor. Sanoma utbildning. Stockholm.
- Svensson A. (2005). Språkglädje: språklekar i förskola och skola. Studentlitteratur. Lund.

Språkstigen för Sjundeaå kommuns småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning

LUOKAT 7-9:
A1-englanti
A2/B1-ruotsi
B2-kielet
Kansainvälistyminen

LUOKAT 3-6:
A1-englanti
A2-ruotsi/B1-ruotsi

LUOKAT 1-2:
A1-englanti
Kielisuihkus (ruotsi)
Kieli- ja
kulttuurikasvatus

ESIOPETUS:
Kielirikasteinen opetus
(ruotsi)
Kieli- ja
kulttuurikasvatus

VARHAISKASVATUS:
Kieli- ja
kulttuurikasvatus

ÅK 3-6:
A1 finska (nybörjar/
modersmålsinriktad)
A2- engelska/ B1-
engelska

ÅK 1-2:
A1- finska
(nybörjar/modersmåls-
inriktad)
Språkberikad under-
visning (engelska)

**FÖRSKOLEUNDER-
VISNING:**
Språkberikad
undervisning (finska)
Fostran i språk och
kultur

**SMÅBARN-
PEDAGOGIK:**
Fostran i språk och
kultur

Källförteckning

Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. (red.) (2016). På finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino [JYX - På finska och svenska : tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola \(jyu.fi\)](#)

Palojärvi, A., Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.). 2016. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa \(jyu.fi\)](#)

Läroplanen

[Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Grunderna för planen för småbarnspedagogik | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

[Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Grunderna för förskoleundervisningens läroplan | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

[Perusopetuksen opetussuunnitelma Siuntion kunta](#)

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet \(sjunde.fi\)](#)

Även både elektroniska källor och litteratur från lästipsdelen har använts som stöd och inspirationskälla för skrivandet av denna handbok.